

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **P. B.**

oskarżonego o czyn z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 9 lutego 2023 r.

skargi obrońcy oskarżonego

na wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 21 czerwca 2022 r., sygn. akt IX Ka 461/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Sandomierzu

z dnia 27 maja 2021 r., sygn. akt II K 539/20,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił:

1. oddalić skargę;

**2. obciążyć oskarżonego P. B. kosztami sądowymi
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Sandomierzu wyrokiem z dnia 27 maja 2021 r., sygn. akt II K 539/20, uniewinnił P. B. od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 286 § 1 k.k., polegającego na tym, że w dniu 30 stycznia 2020 r. w S., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, po uprzednim

wprowadzeniu w błąd B. W. w trakcie rozmowy telefonicznej prowadzonej przez dotychczas nieustalone kobiety, z których jedna podała się za jej siostrzenicę i poprosiła o udzielenie pożyczki, doprowadził wymienioną do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 25.000 zł przekazanych mu przez pokrzywdzoną tytułem rzekomej pożyczki.

Wyrok na niekorzyść oskarżonego zaskarżył apelacją prokurator. Zarzucając obrazę przepisów postępowania (art. 391 § 1 k.p.k. oraz art. 399 § 1 k.p.k.), jak też błąd w ustaleniach faktycznych, mające wpływ na treść orzeczenia, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sandomierzu.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 15 listopada 2021 r., sygn. akt IX Ka 1180/21, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sandomierzu.

Powyższy wyrok Sądu odwoławczego został zaskarżony skargą obrońcy oskarżonego w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 10 marca 2022 r., sygn. akt III KS 5/22, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Po przeprowadzeniu ponownego postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 21 czerwca 2022 r., sygn. akt IX Ka 461/22, uchylił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sandomierzu.

Skargę na powyższy wyrok kasatoryjny wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżył go w całości i zarzucił:

„I. mające wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. poprzez przedwczesne uznanie, że „zgromadzony materiał dowodowy pozwala przyjąć, że w niniejszej sprawie oskarżony wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. z zamiarem ewentualnym, godząc się na to, że jego postępowanie ułatwia innej osobie popełnienie przestępstwa z art. 286 § 1 k.k.” i że w związku z tym zachodzi podstawa do wydania orzeczenia kasatoryjnego z uwagi na regułę *ne peius*, poprzez:

1) niezasadne, z naruszeniem dyspozycji art. 436 k.p.k. ograniczenie się do rozpoznania zarzutu z pkt II apelacji, to jest błędu w ustaleniach faktycznych - pomimo tego, że rozpoznanie apelacji z pominięciem zarzutu z pkt I (naruszenia przepisów postępowania z art. 391 § 1 k.p.k. i 399 k.p.k.) nie było wystarczające do wydania orzeczenia kasatoryjnego w oparciu o prawidłowe ustalenia faktyczne, a to z uwagi na braki dowodowe w zakresie postaci zamiaru, stanu świadomości i doświadczenia życiowego oskarżonego w chwili czynu, a poczynione przez Sąd ustalenia, stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku tj. że oskarżony w dacie zdarzenia był kurierem i prowadził „działalność o profilu kurierskim” oraz że „działania oskarżonego nie da się usprawiedliwić brakiem świadomości”, nie mają oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym,

2) brak prawidłowego usunięcia przez Sąd Odwoławczy zarzucanego Sądowi I instancji błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie strony podmiotowej zarzucanego oskarżonemu czynu i oparcie się na osobistej ocenie Sądu Okręgowego odnośnie braku uzyskania przez oskarżonego danych potrzebnych do prawidłowego wykonania zlecenia, ciągłego kontaktu telefonicznego ze zlecającym, czy podjęcia się dostarczenia przesyłki nocą, samotnie, do odległej miejscowości, wobec braku materiału dowodowego do ustalenia: co dla oskarżonego, w zakresie przedmiotowej sprawy, oznaczało: „prawidłowe wykonanie zlecenia”, jak często realizuje usługę „nocą, samotnie, do odległej miejscowości”, jaką ma procedurę wystawiania faktur VAT - czy wypełnia je komputerowo, korzysta z systemu do fakturowania, czy też wypełnia je odręcznie na gotowych drukach akcydensowych, kiedy je wystawia: przed, czy po otrzymaniu płatności, na jakim etapie uzyskuje dane do faktury, jaki procent klientów poprzestaje na rachunku fiskalnym i czy do rachunków fiskalnych podawane są dane klientów, jaki procent usług realizowany jest w oparciu o kontakt telefoniczny ze zlecającym i kiedy poznaje jego dane osobowe - skutkujące co najmniej przedwczesnym ustaleniem, że oskarżony wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. z zamiarem ewentualnym, godząc się na to, że jego postępowanie ułatwia innej osobie popełnienie przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w sytuacji, gdy zgromadzony materiał dowodowy nie był wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych w tym zakresie, a ponadto

3) brak prawidłowego usunięcia stwierdzonych przez Sąd Odwoławczy uchybień, to jest zarzucanych naruszeń przepisów postępowania z art. 391 § 1 k.p.k. i 399 k.p.k. i zaniechanie uzupełnienia przez Sąd Odwoławczy postępowania dowodowego o przesłuchanie świadków B. W. i J. W. oraz uzupełniającego przesłuchania oskarżonego P. B. na podnoszone w zarzucie I i II i w pkt 3.1 uzasadnienia wyroku okoliczności wobec uznania, że rozpoznanie tych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania, przy jednoczesnym uznaniu (pkt 3.1 uzasadnienia), że oba zarzuty apelacji są zasadne, to jest, że zarzut z pkt I - naruszenia przepisów postępowania z art. 391 § 1 k.p.k. i 399 k.p.k. jest również zasadny, i w związku z tym brak należytego wykazania, że gdyby nie stwierdzone przez Sąd Odwoławczy uchybienie w zakresie ustaleń faktycznych - mógłby zapaść wyrok skazujący". Podnosząc powyższe zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na skargę Prokurator Rejonowy w Sandomierzu wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się niezasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga na wyrok kasatoryjny może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. W tej sprawie skarżący podnosi zarzut obrazy art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k., jednakże następnie rozwija go wskazując na naruszenie art. 436 k.p.k. oraz konstruując zarzuty sprowadzające się do kwestionowania jakości kontroli odwoławczej. W świetle przytoczonej regulacji taka konstrukcja zarzutów skargi jest nieuprawniona.

Z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie

rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21).

Trzeba również zauważyć, że w sprawie P. B. jest to już druga skarga na wyrok uchylający wyrok Sądu I instancji, którym uniewinniono oskarżonego od zarzucanego mu czynu. W sprawie III KS 5/22 Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu odwoławczego po pierwsze dlatego, że Sąd Okręgowy nie dość konkretnie wskazał podstawę orzekania kasatoryjnego, po drugie dlatego, że przedwcześnie rozważył możliwość wystąpienia w tej sprawie reguły *ne peius*, a także niezasadnie odwoływał się do przesłanki w postaci konieczności powtórzenia na nowo przewodu w całości.

W aktualnie zaskarżonym wyroku nie budzi wątpliwości, że Sąd odwoławczy uchylił wyrok uniewinniający z uwagi na art. 454 § 1 k.p.k. (zob. część uzasadnienia dot. wniosków apelacji oraz pkt 5.3.1.4.1.). Postępowanie Sądu odwoławczego spełnia standard wymagany dla uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r. (I KZP 10/18, OSNK 2018, z. 11, poz. 73), możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. Jednocześnie w wypadku reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. kontrola skargowa obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, zgodnie z którym sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Wymaga to wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone

uchybie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., IV KS 21/21).

Sąd odwoławczy uznał za zasadne zarzuty apelacji na niekorzyść w zakresie błędu w ustaleniach faktycznych i wypowiedział się co do nich w takim zakresie, jaki był niezbędny do wykazania, że w odniesieniu do P. B. zachodzi sytuacja, o której mowa w art. 454 § 1 k.p.k. Sąd Okręgowy dokonał własnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, która utwierdziła go w przekonaniu, że oskarżony wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. z zamiarem ewentualnym (argumenty na rzecz tej oceny zostały zaprezentowane w punkcie 3.1. formularza uzasadnienia wyroku). Nie jest zadaniem Sądu Najwyższego orzekającego w procedurze skargowej dokonywanie oceny, czy Sąd odwoławczy prawidłowo przeprowadził postępowanie odwoławcze i czy słuszna jest ocena dowodów dokonana w uzasadnieniu zaskarżonego skargą wyroku. Jak już wskazano, kognicja Sądu Najwyższego w tej procedurze jest istotnie ograniczona – skupia się na ocenie, czy sąd odwoławczy wykazał należycie podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego. W tej sprawie Sąd Okręgowy w Kielcach po przeprowadzeniu oceny dowodów wskazał na art. 454 § 1 k.p.k. jako powód uchylenia wyroku Sądu I instancji. Tym samym Sąd ten zrealizował standard niezbędny do uchylenia wyroku na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[as]